

Wellmann György tájékoztatója

A Kúria Polgári Kollégiuma számára, de tulajdonképpen lehet mondani, hogy az ország polgári ítélkezése számára ebben a félévben is a devizahiteles érvénytelenségi perek jelentették a legnagyobb kihívást. Országosan még mindig mintegy 5000 per van folyamatban. Korábban sok per került felfüggesztésre tekintettel arra, hogy magyar bíróságok számos kérdésben az Európai Unió Bíróságához fordultak előzetes döntéshozatali kérelemmel. Az Európai Unió Bírósága 2018-ban két magyar ügyben és 2019-ben is két magyar ügyben hozott döntést, ezért sok korábban felfüggesztett per most folytatódik. Egyébként a 2019. március 11-én hozott Dunai ügyben hozott ítélet értelmezésével kapcsolatban a Kúria sajtóközleményt is tett közzé. Az uniós bíróság által hozott ítéletek közül a legfontosabb a tavaly ősszel hozott C51/17. számú ítélet volt, amely azt a fontos kérdést döntötte el, tartalmilag egyébként egyezően a Kúria 2/2014.-es polgári jogi jogegységi határozatának 1. pontjában kifejtettekkel, hogy az árfolyamkockázat fogyasztó általi viselésére vonatkozó szerződési rendelkezések tisztességtelensége annak ellenére vizsgálható, hogy ezeket a feltételeket a forintosítási törvények módosították. A fogyasztóknak tehát lehetőségük van arra, hogy polgári perben azt bizonyítsák, hogy egyáltalán nem vagy nem megfelelő, tehát nem világos, nem érthető módon kaptak tájékoztatást arról, hogy az árfolyamkockázat őket terheli és amennyiben ez bebizonyosodik, akkor e rendelkezések tisztességtelenek és így semmisnek minősülnek és mivel ezek a rendelkezések a szerződés lényegi, tehát a főszolgáltatás körébe tartozó rendelkezései, így az egész szerződés érvénytelenségét eredményezik.

Az Európai Unió Bírósága annak megállapításához, hogy a tájékoztatás mikor megfelelő és mikor nem, nem adott részletes szempontokat csak annyit szögezett le, hogy a tájékoztatásnak olyannak kell lennie, hogy az átlagosan tájékozott fogyasztó képes legyen felismerni azt, hogy a forint a devizához képest leértékelődhet, és hogy értékelni tudja e körülménynek a szerződéses kötelezettségeire gyakorolt esetlegesen jelentőség gazdasági következményeit. Az tehát a magyar bíróságoknak kell mérlegelési jogkörükben eldönteni, hogy egy konkrét esetben az árfolyamkockázattal kapcsolatos tájékoztatás megfelelő volt-e, ha nem akkor a szerződés emiatt érvénytelen és azt is a bíróságnak kell eldönteni, hogy

ennek az érvénytelenségnek mi a következménye, és hogy ez hogy érinti a felek közötti elszámolást. A Kúria Elnöke által a devizahiteles érvénytelenségi perek jogalkalmazási kérdéseinek vizsgálatára felállított konzultációs testület, tehát ebben a félévben ezzel a kérdéssel foglalkozott a bíróságok mérlegeléséhez kívánt segítséget nyújtani.

Az első negyedévben a Kúria elvégzett egy több, mint 140 ügyre kiterjedő vizsgálatot, amelynek eredményeként a konzultációs testület elé került egy vitaanyag és ennek alapján a konzultációs testület az április 10-ei ülésén számos megállapítást tett az árfolyamkockázatot a fogyasztóra terhelő szerződési kikötések nem megfelelő tájékoztatás miatti tisztességtelenségével kapcsolatban. Ezek a megállapítások a Kúria honlapján megtekinthetők és sajtóközlemény is közzétételre került. A testület 10 pontban foglalta össze azokat a szempontokat, amelyeket a bíróságoknak mérlegelésük során érdemes figyelembe venniük. Ezeket nem akarom részletesen megismételni csak néhányat említenék, tehát nem megfelelő például a tájékoztatás akkor, ha az árfolyamkockázat fogyasztó általi viselése csak több különböző okiratban, például általános szerződési feltétel, üzletszabályzat, különböző hirdetések szereplő, tehát több okiratban szereplő rendelkezések együttes értelmezése alapján csak kikövetkeztethető. Vagy, ha a megfogalmazás félreérthető, homályos, bonyolult. Vagy, ha a félnek nem biztosítottak elegendő időt a vonatkozó rendelkezések áttanulmányozására. Ezzel szemben megfelelő a tájékoztatás, ha abból kiderül, hogy az árfolyamváltozás lehetősége valós és az nem elhanyagolható mértékben növelheti a törlesztőrészeket.

A második negyedévben a testület kúriai bíró tagjai, ennek a testületnek minden bírói szint, bírósági szint képviselői a tagjai, a Kúria részéről pedig 6 tanácselnök a tagja, a testületet pedig én vezetem, tehát a testület kúriai bíró tagjai egy főtanácsadó bevonásával azonosultak, hogy amennyiben egy bíróság az árfolyamra vonatkozó tájékoztatás hiánya vagy nem megfelelő volta miatt e rendelkezés tisztességtelenségét és ennek következtében a szerződés érvénytelenségét állapítja meg, akkor milyen jogkövetkezményt kell alkalmazni a bíróságnak és hogy alakul az elszámolás. Itt megint az elkészült újabb vitaanyag a konzultációs testület elé került, amely ezt a június 19-ei ülésén vitatta meg és az ekkor elfogadott újabb állásfoglalás és sajtóközlemény ugyancsak közzétételre került. Ez az újabb állásfoglalás ez az első részében azzal foglalkozik, hogy leszögezi, hogy az érvénytelenség jogkövetkezménye egyetlen lehet, nevezetesen a szerződést érvényessé kell nyilvánítani.

Már a 6/2013.-as jogegységi határozat is leszögezte, hogy lehetőleg a szerződés érvényessé nyilvánítására kell törekedni, aztán később a devizahiteles II. törvény 37. §-a kizárta az alkalmazható jogkövetkezmények közül az eredeti állapot helyreállítását. Az úgynevezett határozathozatalig terjedő hatályossá nyilvánítás, amit az ezen ügyekben alkalmazandó régi Ptk. ismer, az új Ptk. már nem is alkalmazza, az pedig azért nem alkalmazható, mert ahhoz képest az érvényessé nyilvánítás az elsődleges jogkövetkezmény. Az érvényessé nyilvánításra akkor kerülhet sor az érvénytelenség oka, illetőleg az ezzel okozott érdeksérelem kiküszöbölhető, ez pedig az által, hogy a fogyasztó mentesül az árfolyamkockázat viselése alól, megvalósítható, tehát ez a jogkövetkezmény alkalmazható. A továbbiakban azt a kérdést tárgyalja az állásfoglalás, hogy a felek közötti elszámolás milyen módon történhet. Itt a konzultációs testület elé két variáció került és a konzultációs testület ezek között nem is döntött, nem is választott. Tekintettel arra, hogy mindkét álláspont dogmatikailag kellően alátámasztható. Tehát a bíróságok két álláspont alkalmazása között választhatnak és szabadon mérlegelhetnek. Az egyik az az, hogy az érvényessé nyilvánítás akként történik, hogy forint kölcsönként nyilvánítja a bíróság forint kamattal érvényessé a szerződést, ennek a dogmatikai alapja az, hogy a fogyasztó árfolyamkockázat alóli mentesülésének az a következménye, hogy a devizában való nyilvántartás megszűnik, tehát a feleknek a kirovó pénznemre vonatkozó megállapodása nem vehető figyelembe, tehát marad a forintban folyósított tőkeösszeg és ehhez képest kell a kamatot változtatni, ha ugyanis a fogyasztó szabadul az árfolyamkockázat alól, akkor ha megmaradna az ezt kompenzáló alacsony kamat, akkor felborulna a szerződés megkötésekor fennálló egyensúly, ami nem volna helytálló, tehát ilyenkor a forint kamat, tehát a pénzpiaci forint kamat, az úgynevezett HUF ON BUBOR szerződéskori értékének a kamatfelárral növelt értéke lesz a kamat. Ennek tehát, ennek a megoldásnak, tehát, hogy így mondja, az igazság alapja, az elvi háttére az, hogy aki a kockázattól visszamenőlegesen mentesül, az nem tarthatja meg a kamatelőnyt sem. Egyébként egy újabb EU-s irányelv, amit ezekben az ügyekben nem kell alkalmazni, de analógiaként figyelembe vehetjük a 2014/17.-es EU-s irányelv is az egyik alkalmazható megoldásnak azt tekinti, hogy a fogyasztó jogosult legyen a hitelmegállapodást egy másik pénznemre, tehát esetünkben a forintra átváltani, tehát ez a megoldás az EU-s gondolkodással is összhangban van. A becslések szerint a devizahitelesek 73%-a jobban járt volna, ha annak idején forint kölcsönt vett volna fel, tehát számukra ez a megoldás, tehát, hogy forintkölcsönként lesz érvényessé nyilvánítva a szerződés, mindenképpen kedvező.

Rosszabbul, és ezt nagyon szeretném hangsúlyozni, rosszabbul egyetlen fogyasztó sem járhat, mert a régi Ptk.-nak van egy olyan rendelkezése, egyébként ez az újban is benne van, hogy a semmiséget csak a fogyasztó érdekében lehet figyelembe venni, tehát a bíróság csak a fogyasztó érdekében alkalmazhatja az érvénytelenségnek ezt a jogkövetkezményét, magyarul az érvényessé nyilvánítás során még ha egy elszámolás eredménye az is lenne, hogy a pénzügyi intézménynek még több járna, ez nem fordulhat elő, nem keletkezik a pénzügyi intézmény számára viszontkeresettel érvényesíthető követelés. Ezt nagyon fontos hangsúlyozni és ez az elv egyébként a másik alkalmazható megoldásra is irányadó, most erre térnék rá, ez pedig az érvényessé nyilvánítás a devizaforint átváltási árfolyam maximálása útján. Ez szintén abszolút összhangban van nem csak az Európai Unió irányelveivel és gyakorlatával, hanem a hazai érvénytelenségi bírói gyakorlattal is. A kiindulás itt az, hogy a 93/13.-as EU irányelv 3. cikk (1) bekezdése alapján az a feltétel tekinthető tisztességtelennek, ami idézem jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára. Ez a jelentős egyenlőtlenség ez tulajdonképpen analóg fogalom a magyar jogban is, mert megtámadási okként jelentkező úgynevezett feltűnő értékaránytalanság intézményével, így analóg módon alkalmazható ennek a kialakult bírói gyakorlata, amit még évtizedekkel ezelőtt a Legfelsőbb Bíróság a PK 267. számú állásfoglalásában rögzített és amelynek az a lényege, hogy nem sinalság máta teljes értékegyensúlyt kell létrehozni a bíróságnak, hanem csak az aránytalanságnak, esetünkben az egyenlőtlenségnek azt a mértékét kell kiküszöbölni, amely azt már kirívóvá, jelentőssé teszi. Tehát ennek a megoldásnak az elvi alapja, vagy igazságtartalma lényegében az, hogy egy kártelepítést, egy kockázatmegosztást végez a bíróság a felek között, tehát ezt az utólagos vis maior helyzet, tehát az árfolyam megváltozásának a következményeit megosztja. Magyarul abban a kérdésben foglal állást, hogy milyen mérvű árfolyamkockázatot kell a fogyasztónak viselni, mert az könnyen belátható, hogy azért valamilyen mértékű árfolyamkockázat viselésére azért minden fogyasztónak kellett számítani. Itt tehát azt kell elsődlegesen vizsgálni, hogy a devizaalapú szerződés alacsonyabb kamatmértéke által nyújtott előnyök meddig ellensúlyozták az adott szerződési feltételek mellett az árfolyamváltozásból eredő hátrányokat. Itt a bíróságnak egy mérlegelést kell végeznie, ehhez próbált szempontokat adni a konzultációs testület. Az euro-s szerződéseknél itt az intervenció sávok, amelyeket egy 2003-as kormányhatározat állapított meg, lehet ilyen szempont. Sajnos ugye a devizaalapú hitelszerződések 91%-a az svájci frank alapú, ott sokkal nehezebb a mérlegelés, ott szempont lehet például a 2011. évi

LXXV. törvényben, ez az úgynevezett árfolyamgátként megjelölt árfolyam, ami 180 forint/svájci frank volt és szempont lehet a lakóingatlanokhoz kapcsolódó fogyasztói hitelmegállapodásokról szóló, már előbbieken említett 2014/17.-es EU irányelv, amely tulajdonképpen egy 20%-os mértékű árfolyamkockázatot tekint olyannak, mint amelyet a fogyasztó a tájékoztatás hiányában is viselni köteles. Tehát ennél a megoldásnál a bíróság az ítéletében gyakorlatilag meg fog határozni egy árfolyamot, amely árfolyamon kell számolni, tehát ameddig a fogyasztó viseli az árfolyamkockázatot. Hogy melyik megoldás kerül alkalmazásra a bíróságok által azt nem lehet eldönteni, tehát jelenleg a bíróság mindkettőt alkalmazhatja, annyi megkötéssel ugye, hogy a felperesnek, akinek egy összegszerű keresetet kell megjelölni, az valamelyik megoldás mellett nyilván leteszi a voksát. Ha az alperes pénzügyi intézmény elfogadja ezt a megoldást, akkor a bíróságnak ezt kell alkalmazni arra ugyanis van olyan szabály, hogy olyan megoldást az érvénytelenség jogkövetkezményei levonásánál nem alkalmazhat a bíróság, amely ellen mindkét fél tiltakozik. Ha a felek között ilyen megállapodás nincs, akkor szabadon dönt a bíróság. Meg kell még jegyezni, hogy újabb perek indulásával jelentősebb mértékben nem számolunk már csak az elévülés miatt sem. Nagyon fontos még egyszer befejezésként azt hangsúlyozni, hogy tehát az április 10-ei és a június 16-ai két állásfoglalást együttesen kell alkalmazni és mindkettő csak az ügyeknek azon szűk körében bír jelentőséggel, ahol a kereset alapja az, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás nem történt meg vagy nem volt megfelelő és hogyha ennek alapján ezt a bíróság sikeresnek találja és a szerződést érvényessé nyilvánítja, ezt fontos kihangsúlyozni, hogy szó sincs arról, hogy ezek az állásfoglalások valamennyi devizahiteles pert érintenek, hanem csak ezt a szűk kört. Ajánlásokról van szó, tehát semmiféle kötelező álláspont nem került meghirdetésre, akkor sincs jogegységi helyzet, ha az egyik bíróság az egyik számítási módot alkalmazza, a másik a másikat. A kettő között egyébként becsléseink szerint nincs is túl nagy különbség és azt nem lehet megmondani, hogy melyik fogyasztó számára melyik az előnyös, mert ez teljesen attól függ, hogy mikor, milyen árfolyamon, milyen kamatozása van, anújtásos vagy nem és milyen egyéb szerződési feltételek mellett vette föl a devizaalapú hitelt. A konzultációs testület folyamatosan vizsgálni fogja, hogy a bíróságok melyik megoldást és hogyan alkalmazzák és ennek megfelelően fogja megtenni a további szükséges lépéseket.